

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО ТА ПРОЦЕС

Жиляєва Я.В.

студентка,

Науковий керівник: Зуєва О.А.

кандидат юридичних наук, доцент,

Університет митної справи та фінансів

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Протягом останніх декількох років Україна тримає курс на перетворення з сировинної держави в державу з розвиненою інфраструктурою, інформаційним суспільством і конкурентоспроможною економікою. Одним з першочергових умов інноваційного розвитку країни є наявність передового законодавства, здатного захистити інтереси вчених і винахідників і врегулювати питання впровадження технологій у виробництво і на ринок.

Від ефективності державного захисту права інтелектуальної власності залежить чи будуть наукові розробки в повній мірі використаними у виробничих процесах. На жаль, сучасний захист такого права в Україні вимагає суттєвих доопрацювань, що пов'язано із недосконалістю законодавства у даній галузі та недооцінкою майбутніх винаходів з боку як і самих винахідників, так і потенційно зацікавлених осіб. Такий стан речей є вкрай невтішним, оскільки із захистом права власності нерозривно пов'язана інноваційна діяльність, об'єктом якої є нові знання та інтелектуальні продукти. Їх фактична відсутність, як результат малоефективної державної інноваційної політики, сприяє перешкоджанню раціоналізації виробництва та процесів управління функціонуванням підприємницьких структур [1, с. 112]. Саме тому актуальним в даному плані є розроблення ефективного механізму, котрий би забезпечив захист об'єктів інтелектуальної власності, зокрема наукового відкриття.

Важливою передумовою для ефективного захисту будь-якого права власності є обізнаність суспільства щодо питань захисту та охорони такого права. Це один з чинників, який здатний впливати на економічний розвиток держави, а також на її міжнародний імідж. Дане питання є доволі актуальним, оскільки на державному рівні не проводяться заходи, які б належним чином інформували громадськість про те, які дії належать до правопорушень у сфері використання об'єктів права інтелектуальної власності. Необізнаність авторів розробок і співробітників наукових організацій про способи захисту їх прав є перепорою на шляху до інноваційного розвитку. Так, в більшості випадків вчені не знають, як запатентувати свої винаходи, як передати права на результати проведених досліджень і яким чином розподіляються вигоди, які вони можуть отримати в результаті передачі прав на результати досліджень і винаходи. У зв'язку з цим виникає необхідність в створенні при вузах і наукових організаціях спеціальних служб, співробітниками яких не є наукові співробітники, а менеджери, економісти і юристи, покликані досліджувати законодавство і управляти всім процесом трансферу технологій.

Однією з проблем є незавершеність структури формування державної системи охорони об'єктів інтелектуальної власності. Це означає, що у державі фактично немає фахівців з маркетингу інтелектуальної власності, а також комплексної державної системи навчання, підготовки і підвищення кваліфікації фахівців з питань охорони інтелектуальної власності [2, с. 24]. Виконавчим органом, який провадить державну політику у досліджуваній сфері є Міністерство економічного розвитку і торгівлі, яке для проведення маркетингових досліджень ринку, а також професійного навчання майбутніх спеціалістів галузі потребує значних коштів. Відсутність такого фінансування сприяє тому, що галузь інноваційного розвитку, яка напряду пов'язана з інтелектуальною діяльністю в країні, перебуває в депресивному стані.

До зовнішніх проблем, які стоять на шляху до інноваційного розвитку, можна віднести так званий корупційний фактор. Практично усі розподіли державних коштів за напрямом інноваційного розвитку, на проведення наукових досліджень і дослідно-конструкторських робіт, фінансування приватних фірм, як

правило, пов'язані з корупційною складовою, об налічуванням, «відмиванням» коштів, що унеможлиблює їх використання за призначенням. Вирішення проблем корупції в сфері розвитку науки, винахідництва пов'язано з нейтралізацією корупції у державній виконавчій владі в цілому [3].

По-перше, нейтралізація корупції у цій гілці влади, зокрема, в сфері розвитку науки, пов'язана з повною прозорістю у виділенні і витратах коштів цій сфері, поступовою передачею функцій відповідних владних структур приватному сектору на конкурсних засадах.

По-друге, слід також надати університетам, некомерційним організаціям, малим підприємствам права власності на винаходи, створювані ними за фінансової підтримки уряду.

Щодо внутрішніх факторів, то до них можна віднести сам підхід до правового регулювання об'єктів інноваційного розвитку, а точніше, їх невизначеність, локальний підхід до правотворчості, а отже і неузгодженість відповідних правових актів, їх недостатність (пробільність у правовому регулюванні процесу інноваційного розвитку), а отже і неефективність [3].

Аналіз нормативної бази щодо інноваційної діяльності довів, що держава визначає основні напрями в загальнодержавному інноваційному процесі, але навіть не окреслює шляхи їх реалізації за всіма вказаними пунктами переліку принципів.

Так, при реалізації принципу «орієнтація на інноваційний шлях розвитку економіки України – шляхом формування і реалізації державних, галузевих, регіональних і місцевих інноваційних програм» передбачається наявність обґрунтованих, емких наукових теоретичних та емпіричних досліджень зі стану розвитку економіки по галузях на регіональному рівні, визначення їх конкурентоспроможного потенціалу відповідно до світових стандартів, яке відбувається згідно Закону України «Про державні цільові програми», але які не достатньою мірою узгоджуються з Законом України «Про інноваційну діяльність» [4] як механізму створення державної інноваційної політики.

Таким чином, аналіз нормативно-правового регулювання інноваційної діяльності в Україні показує, що загальне законодавство, яке закріплює основи державної політики у сфері інноваційної діяльності, достатньо розвинене, але носить переважно

декларативний характер, оскільки не пропонує ефективних механізмів забезпечення виконання державної політики у сфері інноваційної діяльності на рівні спеціальних нормативно-правових актів. Не діють реально механізми непрямої державної політики, хоча блок фінансового законодавства і дозволяє це робити. Держава визначає основні напрями в загальнодержавному інноваційному процесі, але навіть не окреслює шляхи їх реалізації за всіма вказаними пунктами переліку принципів [5]. Серед проблем, які стримують процес інноваційної активності, слід виділити наступні: необізнаність авторів розробок і співробітників наукових організацій про способи захисту їх прав; недостатність фінансування інноваційної діяльності; корупційний фактор; неефективність діяльності органів державного управління, які повинні забезпечувати інноваційний розвиток.

Список використаних джерел:

1. Романчик Т.В. Аналіз стану інноваційної активності економіки України / Т.В. Романчик // Бізнесінформ. – 2014. – № 5. – С. 111-115.
2. Отлейкіна П.В. Проблеми захисту інтелектуальної власності в Україні / П.В. Отлейкіна // Управління розвитком: збірник наукових робіт Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця. – 2013. – № 19(159). – С. 20-24.
3. Баганець О.О. Проблеми правового регулювання інноваційної діяльності / О.О. Баганець, А.В. Івченко // Форум права. – 2014. – № 2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2014_2_9.pdf.
4. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р. за № 40-IV (із змінами і доповненнями) (із змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.
5. Попова І.А. Проблеми і напрями удосконалення нормативно-правового забезпечення щодо стимулювання інноваційної активності в Україні // Вісник східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2013. – № 4(193) Ч. 2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/VSUNU_2013_4\(2\)_49.pdf](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/VSUNU_2013_4(2)_49.pdf).